

mgr Rafał Waśko
Instytut Socjologii
Wydział Socjologiczno-Historyczny
Uniwersytet Rzeszowski

Promotor: dr hab. Zbigniew Rykiel, prof. UR
Promotor pomocniczy: dr Krzysztof Piróg

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Efekt trzeciej osoby a wpływ przekazów medialnych na podstawie opinii studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego

Temat postrzegania oraz wpływu mediów na odbiorców w literaturze światowej jest podejmowany często. Jednakże rozwój mediów masowych jest tak szybki, że często dochodzi do dezaktualizacji zagadnień, a tym samym trudno jest uchwycić istotę badanego tematu.

W Polsce tematyka mediów oraz komunikowania masowego jest analizowana przez wielu badaczy. W swoich pracach poruszają oni zagadnienia związane z analizą funkcjonowania mediów masowych, przemianami zachodzącymi w mediach, rolą mediów jako instrumentu działań marketingowych (w tym również marketingu politycznego) oraz wpływem przekazów medialnych na odbiorców. Jednakże prace dotyczące *efektu trzeciej osoby* są w Polsce nieliczne. Ze względu na dużą złożoność zagadnienia dotyczącego mediów masowych trudno rozpatrywać proponowany temat z perspektywy tylko jednej dziedziny, ponieważ tematyka mediów masowych jest interdyscyplinarna. Niniejsza praca doktorska, ze względu chociażby na odwołania do teorii szkoły chicagowskiej lub teorii pozytywistycznych jest pracą socjologiczną. Prezentowane w niej problemy wymagają jednak szerszego podejścia interdyscyplinarnego, szczególnie w przypadku efektu trzeciej osoby, który jako hipoteza została zaproponowana przez W. Phillipsa Davisona. Obecnie to pojęcie w dużej mierze jest rozwijane na gruncie psychologii społecznej. Pojęcie *mass mediów* można natomiast rozpatrywać z perspektywy m. in. socjologii, psychologii społecznej, politologii oraz ekonomii. Dlatego więc, aby uniknąć błędu redukcjonizmu, tj. wyjaśniania badanego zjawiska tylko w kategoriach wąskiego zbioru pojęć z jednej dziedziny, w pracy doktorskiej wykorzystano elementy teorii psychologii społecznej i politologii.

Głównym celem pracy jest stwierdzenie, czy wśród studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego występuje efekt trzeciej osoby, jakie zmienne mają wpływ na powstawanie tego efektu oraz co wpływa na wielkość i jego siłę. Badania nie bez powodu przeprowadzono właśnie wśród studentów. Jako kategoria społeczna są to osoby, które dążą do poszerzania swoich zainteresowań oraz wiedzy, w dużej mierze często podróżujące oraz otwarte na zmiany społeczne. Przede wszystkim są to osoby, które często korzystają z mediów masowych. Badania pokazują, że osoby młode poświęcają mediom znaczną część swojego dnia, tym samym interesujące jest to, czy dostrzegają ich wpływ na siebie lub inne osoby.

Etap prowadzenia badania poprzedziła analiza w głównej mierze materiałów zastanych dotyczących teorii mediów oraz efektu trzeciej osoby. Pozwoliło to na sformułowanie głównych pytań oraz hipotez badawczych. Zmienne, które były interesujące zdaniem autora w kontekście efektu trzeciej osoby, to kapitał społeczny, kapitał kulturowy, zaangażowanie społeczne oraz postrzeganie mediów. Przeprowadzona analiza zebranego materiału badawczego pozwoliła na odpowiedź na postawione pytania oraz hipotezy badawcze.

W pierwszych rozdziałach pracy (rozdział 2 oraz 3) zaprezentowano teorie dotyczące komunikowania medialnego, omówiono, czym są media masowe oraz jak przebiegał ich rozwój. Starano się również wyjaśnić pojęcie przekazu medialnego, w szczególności zwrócono uwagę na reklamę, jako jeden z rodzajów przekazów medialnych. Ma to na celu wprowadzenie czytelnika w zagadnienia związane z wpływem mediów, omówione w kolejnych rozdziałach rozprawy.

W rozdziale 4, autor odniósł się do zagadnienia społeczeństwa medialnego, które można uznać za dobrze pasujące do obecnie występujących zmian społecznych oraz funkcjonujących w nim młodych osób, którym poświęcono badanie zrealizowane na potrzeby pracy doktorskiej. Omówiono teorie dotyczące wpływu mediów masowych oraz za pomocą jakich technik media starają się oddziaływać na odbiorców. Zwrócono również uwagę na kapitał społeczny oraz kulturowy, gdyż uznano iż posiadany przez badanych kapitał może różnicować występowanie efektu trzeciej osoby. Warto również zaznaczyć, że kapitał społeczny i kulturowy można uznać za czynniki rozwoju społecznego, tym samym interesujące wydaję przedstawienie w pracy jaki poziom prezentują badani studenci.

Istotne znaczenie dla rozprawy są teorie dotyczące efektu trzeciej osoby przedstawione w rozdziale 5. Zaprezentowano genezę oraz definicję efektu trzeciej osoby oraz zwrócono uwagę, jakie zmienne mogą mieć wpływ na powstawanie efektu trzeciej osoby.

W kolejnym rozdziale przedstawiono metodykę badań oraz technikę badań własnych. Zawierał on również przedstawienie celu pracy, pytań oraz hipotez badawczych, operacjonalizację najważniejszych pojęć oraz dobór próby.

W rozdziale 7 przedstawiono wyniki przeprowadzonego badania wśród studentów Uniwersytetu Rzeszowskiego. Zweryfikowano postawione hipotezy badawcze, a uzyskane wyniki zostały szczegółowo omówione. Rozdziały analityczne kończą podrozdziały zawierające syntetyczne wnioski, jakie nasuwają się po przeprowadzonej analizie materiału badawczego.

Rozdział 8 pracy jest rozdziałem podsumowującym przeprowadzone analizy, z wskazaniem jakie założenia udało się zrealizować oraz starano się również wskazać kierunek dalszych prac nad efektem trzeciej osoby.